

РЕЦЕНЗІЇ

С. Д. Гусарєв,
доктор юридичних наук, професор

АКТУАЛЬНИЙ ПІДРУЧНИК З ВІЙСЬКОВОГО ПРАВА

Актуальність та практична значущість підручника «Військове право України»¹, який представлений на рецензування, не викликає сумніву та стане однією із перших університетських праць на теренах України, присвячених сучасним теоретичним питанням розвитку військового права. Проведення оборонної реформи в умовах російської військової агресії, активний розвиток суспільних відносин у сфері національної безпеки і оборони зумовлюють швидкий розвиток і формування військового права як окремої галузі права, зростання його ролі для забезпечення національної безпеки і оборони держави.

Військове право сьогодні не тільки врегульовує суспільні відносини у сфері оборони держави, а виступає чинником, який безпосередньо впливає на якість проведення оборонної реформи, систему оборони держави, морально-психологічний стан особового складу, боєготовність Збройних Сил України та інших складових сил оборони, їх готовність до захисту суверенітету і територіальної цілісності України.

Зазначене потребує підвищеної уваги до питань військового права з боку вищого військово-політичного керівництва держави, українського парламенту, всіх суб'єктів забезпечення оборони та юридичної наукової спільноти, спонукає до проведення системних наукових досліджень, запровадження досягнень науки військового права в нормотворчу та практичну діяльність, навчальний процес при підготовці військових фахівців.

Підкреслюючи роль військового права, варто зазначити, що воно є надійним інструментом забезпечення оборони держави, прав і законних інтересів військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів під час проходження зборів, цивільного персоналу, попередження правопорушень, зміцнення законності, правопорядку і військової дисципліни, в цілому боєготовності та боєздатності сил оборони.

Підготовлений авторським колективом підручник «Військове право України» є однією із перших спроб закріпити сучасні теоретико-правові підходи до розуміння військового права як окремої галузі права, його місця в системі права України. Він розкриває правові основи забезпечення воєнної безпеки та оборони України, військового обов'язку і військової служби, правового статусу військовослужбовців.

У підручнику окремо розглянуті актуальні питання запровадження правових режимів надзвичайного та воєнного стану, питання повноважень органів державної влади, органів військового управління та військового командування у сфері оборони держави, в умовах особливого періоду та воєнного стану.

Знайшли своє відображення і питання забезпечення законності правопорядку та військової дисципліни, юридичної відповідальності військовослужбовців, вперше розкрито питання відповідальності за військові адміністративні правопорушення. Змістовно розкриті особливості виконання покарань, призначених військовослужбовцям за вчинення кримінальних правопорушень. Висвітлені питання дисциплінарної, матеріальної та адміністративної відповідальності, відповідальності за порушення

¹ Військове право України: підручник / кол. авторів; за заг. ред. А.М. Колодія, О.В. Кривенка, В.Й. Пашинського. Київ: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2019. 392 с.

норм міжнародного гуманітарного права та порядок проведення службових розслідувань у Збройних Силах України.

Проблематика подальшого розвитку військового права як галузі права є завжди актуальною, враховуючи динаміку суспільно-правових відносин, зокрема у сфері оборони держави, діяльності Збройних Сил України та інших складових сил оборони. Зазначена динаміка об'єктивно спричиняє як наявність прогалин у правовому забезпеченні діяльності військовослужбовців і функціонуванні Збройних Сил України, так і колізії у правозастосовній практиці. Беззаперечно, що зазначені вади у нормативно-правовому регулюванні функціонування сил оборони в цілому, призводять до небажаних наслідків та ускладнень у процесі військового будівництва, вимагають дослідження та вирішення теоретико-правових та практичних питань правового регулювання сфери оборони нашої держави.

Автори підручника мали на меті: на основі аналізу сучасних наукових теоретико-правових розробок предмету військового права, системного вивчення військового законодавства України і зарубіжних країн та практики його реалізації, обґрунтувати методологічні основи військового законодавства та військового права в системі права України. Дослідити правові основи діяльності Збройних Сил України та проходження військової служби. Розкрити порядок забезпечення законності та правопорядку у Збройних Сил України. Надати практичні рекомендації щодо вдосконалення військового законодавства України.

В підручнику ґрунтовно розглянуто наявні в сучасній юридичній науці теоретико-методологічні підходи до розуміння військового права та його місця в системі права України, досліджено сучасний стан та обґрунтовано основні тенденції розвитку військового права та військового законодавства, зумовлені необхідністю правового забезпечення оборони держави в умовах російської збройної агресії та проведенням оборонної реформи на основі принципів і стандартів Північноатлантичного альянсу.

Виходячи з необхідності попереднього вивчення правових основ, що регулюють безпосередньо або опосередковано питання правового забезпечення оборони України, функціонування і діяльності Збройних Сил України та інших складових сил оборони, авторами підручника був здійснений ґрунтовний аналіз: наукової та навчально-методичної літератури з питань військового права, правового регулювання оборони та правового забезпечення діяльності складових сил; досвід правового регулювання питань оборони у зарубіжних країнах; системи військового законодавства та чинних нормативно-правових актів, програмних нормативно-правових актів які визначають основні напрями проведення оборонної реформи і вдосконалення військового законодавства та надані теоретико-методологічні рекомендації щодо систематизації військового законодавства.

Запропонований підручник спрямований на забезпечення здійснення моніторингу нормативно-правової бази з питань військового будівництва, що має сприяти розвитку військового законодавства, дозволить уникнути розбіжностей та колізій при опрацюванні проектів нормативно-правових актів та програмних документів відповідного тематичного спрямування.

Вище зазначений підручник «Військове право» може бути використаний при проведенні систематизації відомчої нормативно-правової бази, а також слугувати основою наукових коментарів військового законодавства України.

Підручник зацікавить наукових та науково-педагогічних працівників, ад'юнктів (аспірантів), слухачів, курсантів і студентів вищих військових та юридичних навчальних закладів, посадових осіб органів військового управління та державної влади, усіх, хто цікавиться проблемами забезпечення оборони держави та військового права.

Загалом же підручник є зібранням теоретико-правових підходів, як таких, що публікувались раніше, є відомими, так і нових, котрі в цілому становлять методологічну та теоретико-правову основу сучасного розуміння і розвитку військового права як галузі права.

Практична складова підручника має важливе значення для підготовки фахівців військового управління оперативно-тактичного та оперативно-стратегічного рівня Збройних Сил України та інших складових сил оборони, відповідає сучасним вимогам щодо правового забезпечення оборони держави.

Підручник «Військове право України» підготовлений на кафедрі правового забезпечення Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського і має важливе теоретико-методологічне та практичне значення для подальшого розвитку юридичної науки, її складової військового права як науки, галузі права і навчальної дисципліни.